

Організація управління в умовах надзвичайних ситуаціях в нормативно-правових актах України

Organization of management in emergency situations in the normative legal acts of Ukraine

Олександр Ковальов * 1 A

*Corresponding author: к.військ.н., доцент, старший викладач кафедри, e-mail: kovalyovas54@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7510-032X

Валерій Мазуренко 2 A

к.військ.н., доцент, професор кафедри, e-mail: mazyrenko.valerii@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7111-8829

Володимир Положешний 3 A

к.тех.н., доцент, доцент кафедри, e-mail: 4196121@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8676-6001

Oleksandr Kovalov * 1 A

*Corresponding author: Candidate of Military Science, Associate Professor, senior teacher of the department, e-mail: kovalyovas54@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7510-032X

Valerii Mazurenko 2 A

Candidate of Military Science, associate professor, professor of the department, e-mail: mazyrenko.valerii@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7111-8829

Volodymyr Polozheshnyi 3 A

Candidate of Technical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the department, e-mail: 4196121@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8676-6001

^A Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту, м. Київ, Україна

^A Institute of Public Administration and Research in Civil Protection, Kyiv, Ukraine

Received: December 5, 2022 | Revised: December 20, 2022 | Accepted: December 31, 2022

DOI: 10.33445/sds.2022.12.6.13

Мета роботи: розробити пропозиції щодо усунення розбіжностей в існуючих нормативно-правових актах України, щодо створення більш ефективної ієрархічно структурованої системи управління у надзвичайними ситуаціями.

Метод дослідження: надані пропозиції щодо внесення змін в законодавчі та нормативно-правові акти України щодо покращення організації роботи органів управління цивільного захисту.

Практична цінність дослідження: надано пропозиції щодо подолання протиріч у формуванні більш ієрархічно-структурованої системи управління надзвичайними ситуаціями, що дасть змогу більш ефективно організувати роботу органів управління в умовах надзвичайних ситуацій.

Тип статті: теоретичний.

Purpose: to develop proposals for the elimination of discrepancies in the existing normative legal acts of Ukraine, for the creation of a more effective hierarchically structured management system in emergency situations.

Method: submitted proposals on making changes to legislative and regulatory acts of Ukraine on improving the organization of the work of civil protection management bodies.

Practical implications: suggestions are provided for overcoming contradictions in the formation of a more hierarchically structured system of emergency management, which will make it possible to more effectively organize the work of management bodies in emergency situations.

Papertype: theoretical.

Ключові слова: інфраструктура, надзвичайна ситуація, управління, ліквідації наслідків.

Key words: infrastructure, emergency, management, liquidation of consequences.

1. Вступ

Розглянемо питання організації управління в надзвичайних ситуаціях (НС) викладених в нормативно-правових актах України.

В Кодексі цивільного захисту (далі Кодекс) в Статті 71 “Організація робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій” вказано, що для координації дій органів державної влади та органів місцевого самоврядування, органів управління та сил цивільного захисту, а також організованого та планового виконання комплексу заходів та робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій:

- 1) використовуються пункти управління та центри управління в надзвичайних ситуаціях;
- 2) утворюються спеціальні комісії з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;
- 3) призначаються керівники робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;
- 4) утворюються штаби з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

- 5) визначається потреба у силах цивільного захисту;
- 6) залучаються сили цивільного захисту до ліквідації наслідків надзвичайної ситуації [1].

2. Теоретичні основи дослідження

До утворення органів управління, що вказані вище, організацію заходів з ліквідації наслідків НС здійснюють постійно діючі комісії з техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій (ТЕБ та НС) на відповідних рівнях управління системами ЦЗ.

Вся відповідальність за своєчасність і якість організації та здійснення заходів з ліквідації наслідків НС в тому числі виконання відновлюваних робіт та в залежності від рівня та характеру походження НС, покладається на:

- Кабінет Міністрів України;
- центральні органи виконавчої влади;
- місцеві державні адміністрації;
- органи місцевого самоврядування;
- суб'єкти господарювання.

3. Постановка проблеми

Аналіз досвіду організації ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій засвідчує, що виникають певні проблеми у призначенні того чи іншого органу управління цивільного захисту, що, в свою чергу, впливає на ефективність їх роботи. Тому в статті проводиться аналіз керівних та нормативно-правових актів України щодо порядку призначення органів управління для ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, визначені розбіжності та запропоновані варіанти змін до цих керівних документів.

4. Методологія дослідження

Для реалізації мети дослідження дослідимо такі питання:

- 1) визначимо організацію роботи комісії з техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій при загрозі та виникненні надзвичайної ситуації.
- 2) проаналізуємо порядок створення спеціальної комісії з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та призначення керівника робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.
- 3) визначимо невідповідності в керівних та нормативно-правових актах України щодо призначення органів управління для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Методичним інструментарієм проведеного дослідження став аналіз керівних та нормативно-правових актів України з цивільного захисту.

5. Результати

Окремі питання щодо застосування положень законодавчих та нормативно-правових актів з проблем управління в умовах НС розглядалися в роботах М. Андрієнко [7], А. Терентьєва [8], К. Белікова, Ю. Кравченко, С. Потеряйко, О. Марченко [9]. В роботі [10, 11] розглянуто питання оцінювання ефективності управління матеріальними потоками в системі логістики. Проте питання узгодженості положень основних нормативно-правових актів з термінології, повноважень, обов'язків, взаємодії між силами та засобами під час ліквідації наслідків НС не розглядалися.

В Статті 71 Кодексу ЦЗ "Організація робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій" не визначено, що створення спеціальної комісії з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (далі Комісія) здійснюється з одночасним призначення керівника робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, чи утворюється тільки один з перелічених органів управління.

Більш детально про Спеціальну комісію з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій сказано в Постанові Кабінету Міністрів України від 14 червня 2002 р. № 843 [2].

Згідно цієї Постанови основними завданнями Комісії є:

- організація виконання комплексу заходів щодо ліквідації надзвичайної ситуації;
- визначення комплексу заходів щодо захисту населення і територій від наслідків НС;
- безпосередня організація та координація діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, пов'язаної з виконанням комплексу заходів щодо ліквідації наслідків НС;
- забезпечення життєдіяльності постраждалого населення.

Відповідно до покладених завдань Комісія координує діяльність центральних і місцевих органів виконавчої влади, що пов'язана з виконанням комплексу робіт з ліквідації наслідків НС, забезпечення життєдіяльності постраждалого населення, функціонування об'єктів соціальної, комунально-побутової, промислової та аграрної сфери, проведення аварійно-рятувальних та відбудовних робіт та інші.

У разі потреби Комісія має право залучати за погодженням з відповідними центральними і місцевими органами виконавчої влади необхідні сили та засоби для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт під час ліквідації наслідків НС.

Роботою Комісії керує її голова, а у разі відсутності голови – його перший заступник або один із заступників. Голова Комісії, його заступники та персональний склад Комісії затверджується рішенням відповідного місцевого органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування, керівника підприємства, установи та організації з урахуванням рівня НС [2].

Після введення в дію Постанови Кабінету Міністрів України № 843 змінилася деяка термінологія, змінилися технічні засоби ліквідації наслідків НС, підходи до організації управління силами та засобами, тощо. Аналізуючи зміст постанови, можна зробити висновок, що Голову комісії, його заступників та персональний склад Комісії затверджується рішенням Кабінету Міністрів, відповідного місцевого органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування, керівника підприємства, установи та організації з урахуванням рівня НС.

Отже, Головою Комісії може призначатись керівник органу виконавчої влади або один з його заступників, для того щоб рішення Комісії, прийняті в межах її повноважень, були обов'язковими для виконання центральними і місцевими органами виконавчої влади відповідного рівня.

Розглянемо роль, місце та обов'язки Керівника робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

Спочатку розглянемо назву посади, яка зазначена в керівних документах (табл. 1).

Таблиця 1 – Перелік законодавчо-нормативних актів з питань з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації

№ з/п	Назва документу	Назва посади
1	Кодекс цивільного захисту	Керівник робіт з ліквідації наслідків НС
2	Положення про штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації. Наказ МВС № 1406 2014 р.	Керівник робіт з ліквідації наслідків НС
3	Про затвердження Плану реагування на надзвичайні ситуації державного рівня. Постанова КМУ № 223 2018 р.	Керівник робіт з ліквідації наслідків НС
4	Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та Статуті дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж. Наказ МВС № 340 2018 р.	Керівник робіт із НС

Як ми бачимо в тексті останнього документу в статтях 3, 4, 5, 10, 11 та далі по тексту допущені розбіжності в назві посади. Але в додатку 3 даного наказу визначено робоче місце керівника робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації. Віднесемо це до технічних помилок в тексті.

В подальшому розглянемо права та обов'язки органів управління в умовах НС.

В статті 75 Кодексу цивільного захисту України вказано, "Керівник робіт з ліквідації наслідків НС призначається для безпосереднього управління аварійно-рятувальними та іншими невідкладними роботами під час виникнення будь-якої надзвичайної ситуації".

На час ліквідації наслідків НС у підпорядкуванні керівника робіт з ліквідації наслідків НС переходять усі аварійно-рятувальні служби, що залучаються до ліквідації наслідків НС.

А в пункті 7 статті 75 визначені заходи, щодо яких керівник робіт з ліквідації наслідків НС самостійно приймає рішення на:

- 1) здійснення заходів з евакуації;
- 2) зупинення діяльності суб'єктів господарювання, розташованих у зоні надзвичайної ситуації, та обмеження доступу населення до такої зони;
- 3) залучення в установленому порядку до проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт необхідних транспортних засобів, іншого майна суб'єктів господарювання, розташованих у зоні НС, аварійно-рятувальних служб, а також громадян за їх згодою;
- 4) зупинення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, якщо виникла підвищена загроза життю або здоров'ю рятувальників та інших осіб, які беруть участь у ліквідації наслідків НС;
- 5) інші рішення, необхідні для ліквідації наслідків НС та забезпечення безпеки постраждалих [1].

Аналізуючи дані положення можемо зауважити, що в даній статті Кодексу не вказано, що Керівник робіт з ліквідації наслідків НС приймає рішення на проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт (АРІНР).

Дані положення знаходимо в Статуті дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту (ОРС ЦЗ) та Статуті дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж, затвердженого Наказом МВС України від 26.04.2018 р. № 340 [4].

В статті 2 даного Статуту вказано, що "дія цього Статуту поширюється виключно на органи управління та підрозділи ОРС ЦЗ".

А в статті 3 розділу "Організація управління та взаємодії" цього ж документу вказано: "Для безпосереднього управління АРІНР у разі виникнення будь-якої НС призначається Керівник робіт із НС. Порядок призначення, повноваження та функції Керівника робіт із НС визначено статтею 75 Кодексу цивільного захисту України" [1].

В статті 10 даного нормативно-правового акту вказано, що під час ліквідації наслідків НС Керівник робіт із НС приймає рішення на проведення АРІНР, яке оформлюється розпорядженням та включає такі основні елементи:

- висновки з оцінки обстановки (основні дані про характер і масштаби НС, обсяг робіт, що необхідно виконати, умови їх проведення, наявність та можливості сил і засобів);
- порядок проведення АРІНР та завдання підпорядкованим підрозділам ОРС ЦЗ (район проведення АРІНР, розрахунок сил і засобів, послідовність та строки проведення робіт, об'єкти зосередження основних зусиль, порядок використання технічних засобів);
- організацію взаємодії сил цивільного захисту;
- забезпечення дій підрозділів під час ліквідації наслідків НС;
- дотримання заходів безпеки під час проведення АРІНР;
- організацію управління та зв'язку (визначення складу органу управління, розміщення пункту управління, порядку організації зв'язку).

Рішення приймається після оцінки обстановки в районі НС з використанням даних наземної, повітряної розвідки та інших джерел інформації.

Повертаємось до положень статті 75 пункт 2 Кодексу ЦЗ.

Залежно від рівня надзвичайної ситуації керівником робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації призначається:

1) Кабінетом Міністрів України у разі виникнення надзвичайної ситуації державного рівня – Перший віце-прем'єр-міністр, віце-прем'єр-міністр чи керівник одного з центральних органів виконавчої влади або його перший заступник (заступник);

2) Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласною, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями у разі виникнення надзвичайної ситуації регіонального рівня – перший заступник або один із заступників Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим, голови обласної, Київської чи Севастопольської міських державних адміністрацій;

3) районною державною адміністрацією у разі виникнення надзвичайної ситуації місцевого рівня – один із заступників голови районної державної адміністрації;

4) виконавчим органом міської ради у разі виникнення надзвичайної ситуації місцевого рівня – один із заступників міського голови;

5) сільською, селищною радою у разі виникнення надзвичайної ситуації об'єктового рівня – сільський, селищний голова;

6) керівником суб'єкта господарювання у разі виникнення надзвичайної ситуації відповідного об'єктового рівня – керівник або один із керівників суб'єкта господарювання відповідно до затвердженого розподілу обов'язків [3].

Тобто, Керівник робіт з ліквідації НС, згідно даних положень, не має відношення до Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту (табл. 2).

Таблиця 2 – Перелік законодавчо-нормативних актів з питань з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації

Спеціальна комісія з ліквідації наслідків НС	Керівник робіт з ліквідації наслідків НС
Затверджується склад (ПКМУ № 843)	Призначається (Кодекс ЦЗ України)
Голова комісії, його заступники та персональний склад затверджується рішенням Кабінету Міністрів України, відповідного місцевого органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування, керівника підприємства, установи та організації з урахуванням рівня НС	Кабінетом Міністрів України, ОДА, РДА, міської ДА, сільською, селищною радою, керівником СГ – залежно від рівня НС
Хто призначається керівником (головою)	
Не вказано	КМУ – перший віце-прем'єр, віце-прем'єр, керівник одного з центрального органу виконавчої влади або його 1-й заступник; ОДА – 1-й заступник або заступник голови ОДА; Київська, Севастопольська міська ДА – 1-й заступник або заступник голови ДА; РДА – один із заступників голови РДА; міська рада – один із заступників міського голови; сільська, селищна рада – сільський, селищний голова; керівник СГ – керівник або один з керівників СГ відповідно до розподілу обов'язків.

Але в Наказі ДСНС від 16.03.2015р. № 149 (з основної діяльності) "Про організацію роботи штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та забезпечення його готовності" сказано, що метою забезпечення безпосередньої організації і координації аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації наслідків НС та у разі прийняття рішення щодо призначення керівником робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації посадову особу з числа керівного складу ДСНС України затверджено організаційну структуру штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації [5].

В подальшому Кодекс розкриває порядок роботи Керівника робіт з ліквідації наслідків НС. Керівник робіт з ліквідації наслідків НС, керівники аварійно-рятувальних служб мають право отримувати повну та достовірну інформацію про надзвичайну ситуацію для організації робіт з ліквідації її наслідків і зобов'язані інформувати відповідні органи державної влади, органи місцевого самоврядування про вжиті ними заходи.

Після ліквідації наслідків надзвичайної ситуації керівник робіт з ліквідації наслідків НС подає органу, що його призначив, звіт про прийняті рішення і перебіг подій під час ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

Керівник робіт з ліквідації наслідків НС несе персональну відповідальність за управління аварійно-рятувальними та іншими невідкладними роботами з ліквідації наслідків НС [1].

Аналіз даних положень щодо прав та повноважень Керівника робіт дозволяє нам зробити припущення, що обов'язки даної посадової особи повинна виконувати тільки особа начальницького складу служби цивільного захисту. Але, в такому разі, це знову суперечить пункту 2 статті 75 Кодексу цивільного захисту України.

Розглянемо положення про тих, хто безпосередньо організовує ліквідацію наслідків НС.

Наказом МВС України від 26 грудня 2014р. № 1406 затверджене Положення про штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та види оперативно-технічної і звітної документації штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації [3].

Згідно ст. 2 даного наказу Штаб утворюється для безпосередньої організації і координації аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації наслідків НС і є робочим органом керівника робіт з ліквідації наслідків НС.

Керівник робіт з ліквідації наслідків НС приймає рішення про утворення та ліквідацію штабу з ліквідації наслідків НС.

Керівництво роботою штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації здійснює його начальник, який призначається теж керівником робіт з ліквідації наслідків НС.

До складу штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації входять працівники центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, керівники аварійно-рятувальних служб, що беруть участь у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, представники або експерти відповідних центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками) (табл. 3).

Таблиця 3 – Порівнянна таблиця функціонування органів управління

Спеціальна комісія з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій	Штаб з ліквідації наслідків НС
Склад	
Не вказано	Працівники ЦОВВ, які забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері ЦЗ, керівники аварійно-рятувальних служб, що беруть участь у ліквідації наслідків НС, представники або експерти відповідних ЦОВВ, місцевих ДА, ОМС, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками)

В Статуті дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, затвердженого Наказом МВС України від 26.04.2018р. № 340 [4] викладені положення щодо пунктів управління які розгортаються в зоні НС.

На пересувному пункті управління (ППУ) розміщуються органи управління – члени спеціальної комісії з ліквідації наслідків НС, Керівник робіт з ліквідації наслідків НС, начальник Штабу з ліквідації наслідків НС та його робочі групи [4] (Рис. 1).

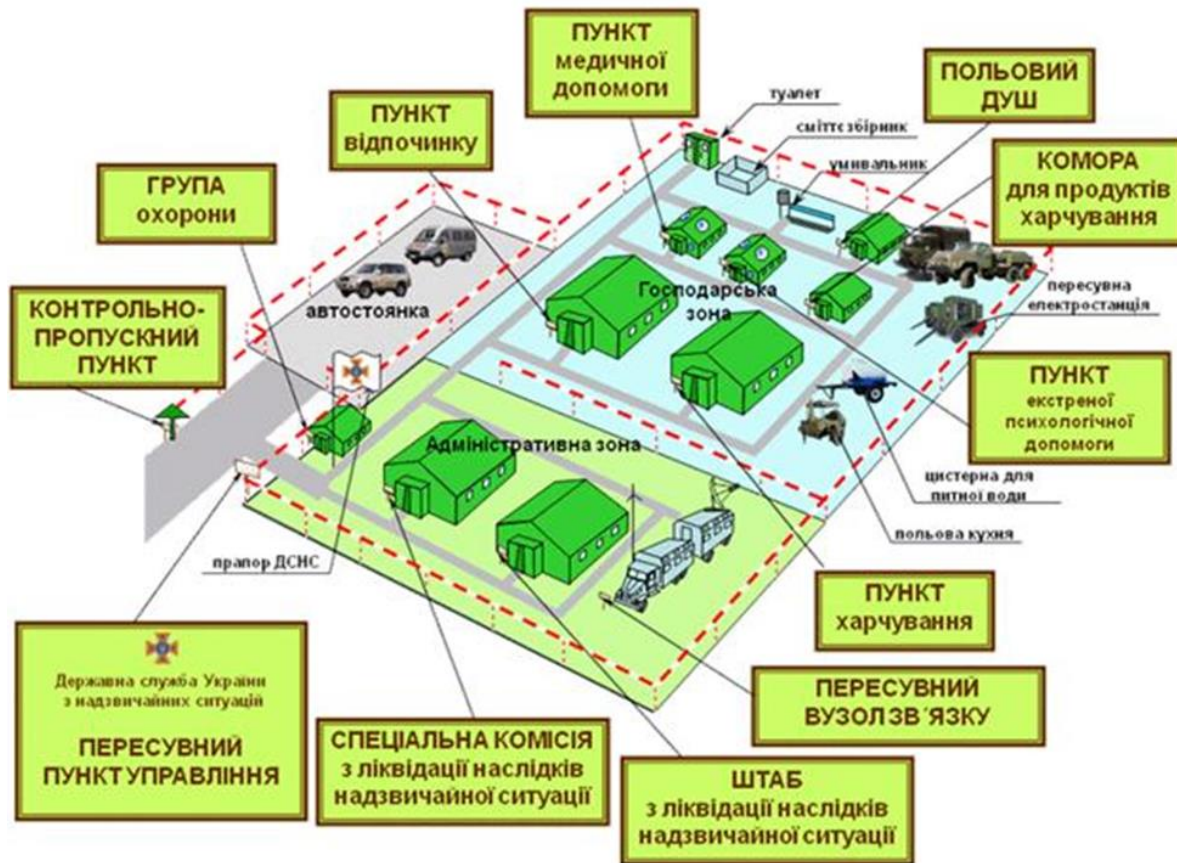

Рисунок 1 – Схема розгортання пересувного пункту управління

В наступному абзаці вказується, що переміщення ППУ здійснюється за рішенням Керівника робіт із НС. Як ми зауважили раніше, на ППУ розміщуються і члени спеціальної комісії з ліквідації наслідків НС, і Керівник робіт із НС разом зі Штабом. Але, як ми з'ясували раніше, ці два органи управління не підпорядковані один одному але мають деякі споріднені завдання. Це ще раз підтверджує той факт, що необхідно на законодавчому рівні узгодити положення щодо створення того чи іншого органу управління, або обох одночасно.

Наступне положення не менш важливе організації ліквідації наслідків НС.

В Постанові КМУ № 843 зафіксовано, що рішення Комісії приймаються відкритим голосуванням більшістю голосів присутніх на її засіданні і оформлюється протоколом. Рішення Комісії є обов'язковим для виконання центральними і місцевими органами виконавчої влади [2].

Керівник робіт з ліквідації НС, згідно статті 75, пункту 7 Кодексу ЦЗ самостійно приймає рішення на ліквідацію наслідків НС. Дане рішення оформлюється розпорядженням. Підготовка розпоряджень та доведення до виконавців здійснюється Штабом. Розпорядження Керівника є також обов'язковим для виконання всіма об'єктами, які беруть участь у ліквідації наслідків НС, а також громадянами та суб'єктами господарювання, які розташовані у зоні НС [1] (Рис. 2).

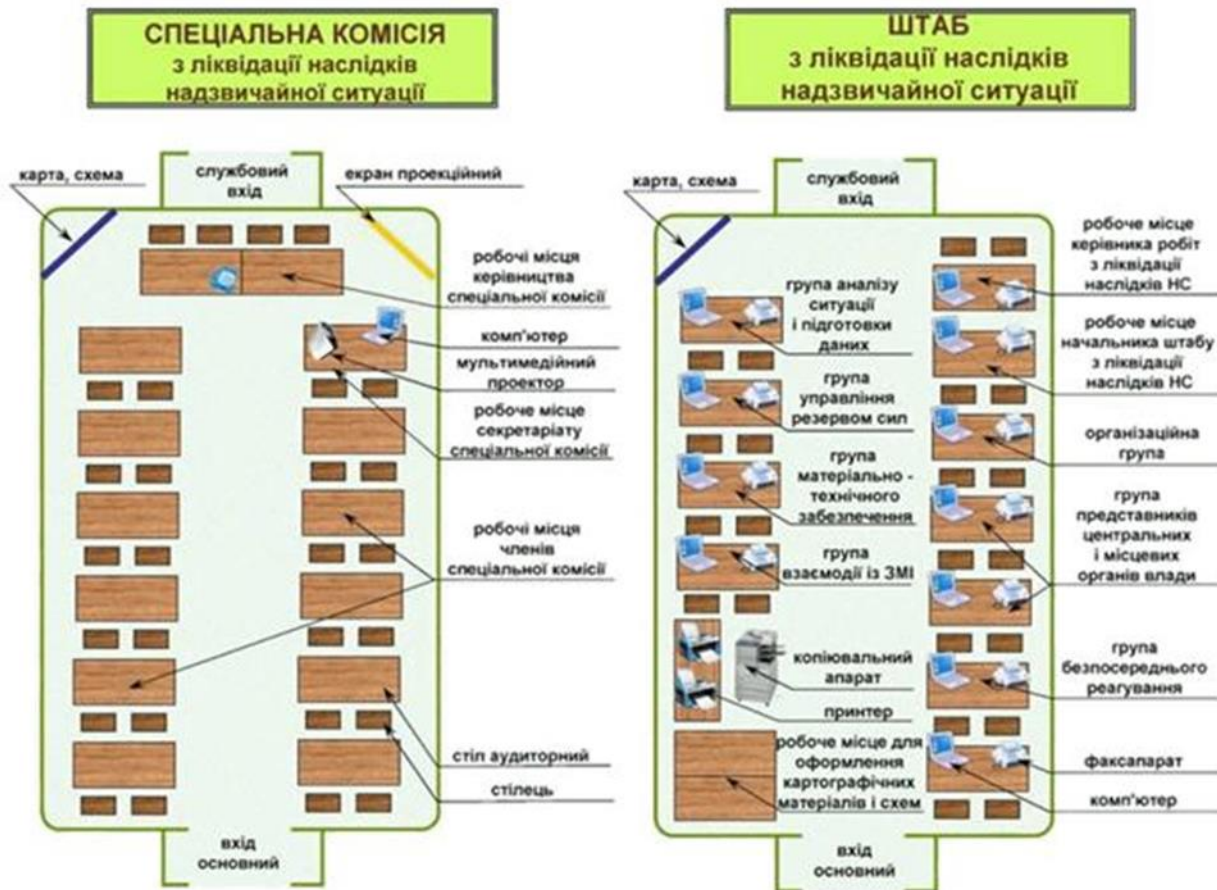

Рисунок 2 – Схема внутрішнього облаштування приміщень спеціальної комісії з ліквідації наслідків НС та штабу з ліквідації НС

За цих обставин дуже важливим є положення про те, щоб, дії всіх, хто приймає участь в ліквідації наслідків НС згідно протоколів Спеціальної комісії і рішень Керівника робіт були узгодженими за часом, місцем і послідовністю здійснення заходів та складом сил та засобів.

6. Обговорення

Наукова новизна результатів дослідження та їх практичне значення підтримані у ході дискусії між науково-педагогічними працівниками кафедри організації заходів цивільного захисту Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту серед яких: Огурцов С.Ю. – кандидат технічних наук, старший науковий співробітник; Юрченко В.О. – кандидат технічних наук, доцент.

7. Висновки

На основі аналізу змісту вказаних вище нормативно-правових актів ми виявили наступні проблемні питання:

1. В нормативно-правових документах не визначено порядок створення спеціальної комісії з ліквідації наслідків НС та призначення Керівника робіт з ліквідації наслідків НС.

Не зрозуміло в яких випадках утворюються обидва (або один з них) органи управління з ліквідації наслідків НС, порядок їх підпорядкування або взаємодії (Рис. 3).

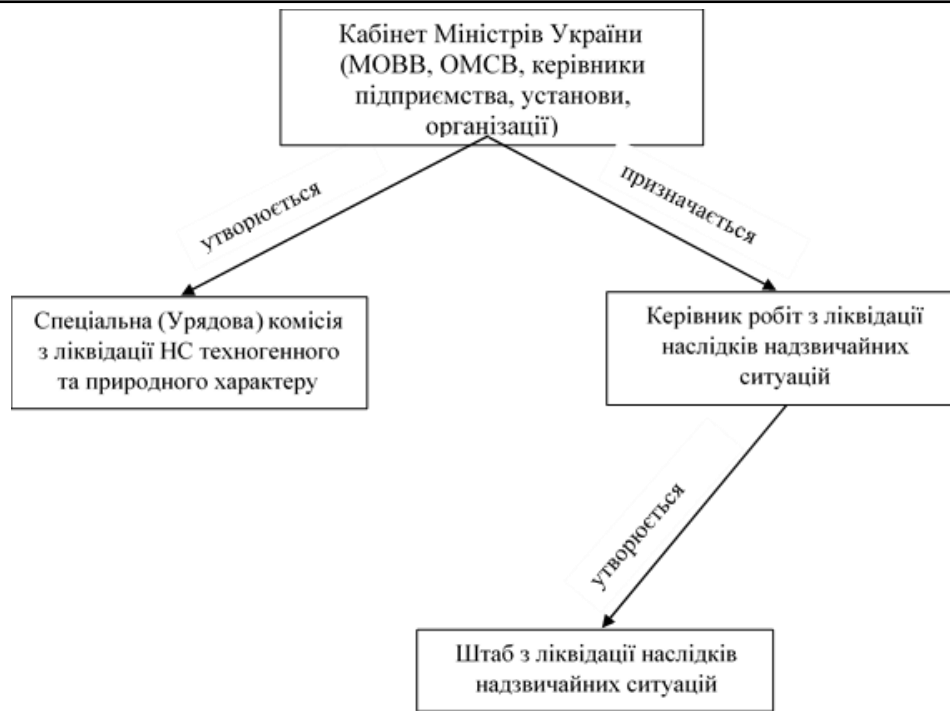

Рис. 3. Схема управління з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації (існуюча)

До складу спеціальної комісії з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та складу штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації входять працівники центрального органу виконавчої влади, відповідного рівня, керівники аварійно-рятувальних служб, що беруть участь у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, представники відповідних центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, установ та організацій.

2. В наведених нормативно-правових документах Голова спеціальної комісії з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, заступники, персональний склад затверджується рішенням Кабінету Міністрів України з урахуванням рівня НС, а Керівник робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації призначається Кабінетом Міністрів України у разі виникнення надзвичайної ситуації державного рівня – Перший віце-прем'єр-міністр, віце-прем'єр-міністр чи керівник одного з центральних органів виконавчої влади або його перший заступник (заступник), або іншим органом виконавчої влади залежно від рівня надзвичайної ситуації.

Тобто, керівництво обох органів управління затверджується (призначається) центральним органом виконавчої влади залежно від рівня НС.

В склад Комісії та штабу можливо будуть входити одні й ті ж працівники центрального органу виконавчої влади, керівники аварійно-рятувальних служб, що беруть участь у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, представники або експерти відповідних центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, установ та організацій.

3. Аналізуючи зміст керівних документів та враховуючи практичний досвід з ліквідації наслідків НС ми визначили, що деякі завдання покладені на спеціальну комісію та керівника робіт дублюються стосовно проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

Але проведення таких робіт організовує та координує проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт Штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації,

який підпорядкований Керівнику робіт. Тобто Спеціальна комісія не в змозі самостійно організувати проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації. Проте в Положенні про штаб з ліквідації сказано, він організовує взаємодію спільно зі Спеціальною комісією.

4. Рішення спеціальної комісії приймається відкритим голосуванням присутніх та оформлюється протоколом. Рішення Керівника робіт з ліквідації НС оформляється розпорядженням. При наявності обох органів управління зміст таких документів повинен бути узгодженим поміж собою за часом, місцем, заходами, силами та засобами.

5. Окремим питанням необхідно дослідити роль, місце та порядок роботи голови обласної (районної) державної адміністрації під час проведення ліквідації наслідків надзвичайної ситуації. Тому що організація та виконання частини заходів щодо захисту населення та території в зоні НС може здійснюватися під контролем та з наданням допомоги керівників центральних органів виконавчої влади різного рівня.

На даний час проводиться робота щодо підготовки змін до Кодексу цивільного захисту України та інші нормативно-правові акти з питань цивільного захисту. Тому ми пропонуємо зробити деякі зміни в змісті нормативно-правових актів щодо питань управління під час ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

6. Під час надзвичайної ситуації державного рівня рішенням Кабінету Міністрів України затверджується Голова спеціальної Урядової комісії з ліквідації надзвичайних ситуацій, його заступники та персональний склад.

Голова спеціальної комісії з ліквідації наслідків НС, його заступники та персональний склад штабу залежно від рівня НС затверджується рішенням відповідного місцевого органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування, керівника підприємства, установи та організації з урахуванням рівня надзвичайної ситуації.

7. Керівник робіт з ліквідації наслідків НС входить в персональний склад спеціальної комісії з ліквідації наслідків НС та підпорядкований Голові спеціальної комісії.

Виконання обов'язків Керівника робіт з ліквідації наслідків НС повинна виконувати особа начальницького складу служби цивільного захисту Управління ДСНС залежно від рівня надзвичайної ситуації.

Керівник робіт з ліквідації надзвичайної ситуації приймає рішення щодо управління аварійно-рятувальними та іншими невідкладними роботами з ліквідації надзвичайної ситуації та затверджує його на засіданні спеціальної комісії.

8. Персональний склад штабу з ліквідації наслідків НС поділяється на дві частини:

- перша частина складу штабу працює разом з Керівником робіт для безпосередньої організації і координації аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації наслідків НС;

- друга частина штабу відпрацьовує питання безпосередньої організації та координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, пов'язаної з виконанням комплексу заходів цивільного захисту щодо захисту населення і територій від наслідків НС.

Внесення таких змін в нормативно-правові документи, на нашу думку, дозволить (рис. 4):

1. створити ієрархічну систему управління для ліквідації наслідків НС;

2. підвищити ефективність роботи спеціальної комісії з ліквідації наслідків НС за рахунок покращення взаємодії між членами спеціальної комісії та Керівником робіт з ліквідації наслідків НС;

3. уникнути дублювання в організації та виконання заходів цивільного захисту з ліквідації наслідків НС;

4. значно зменшити термін проходження розпоряджень, вказівок від керівництва до підлеглих, що дозволить підвищити оперативність реагування на зміни обстановки.

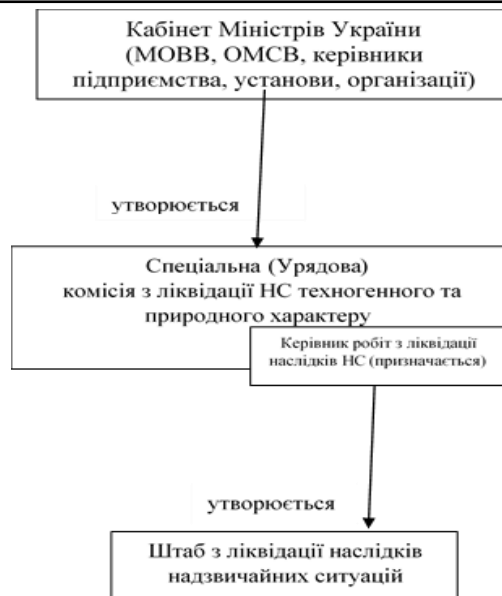

Рис. 4. Схема управління з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації (перспективна)

8. Фінансування

Це дослідження не отримало конкретної фінансової підтримки.

9. Конкуруючі інтереси

Автори заявляють, що у них немає конкуруючих інтересів.

Список використаних джерел

1. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 2.10.12 № 5403УІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
2. Про затвердження Загального положення про спеціальну Урядову комісію з ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру і Загального положення про спеціальну комісію з ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру регіонального, місцевого та об'єктового рівня: Постанова КМУ від 14.06.2002 № 843. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/843-2002-%D0%BF#Text>
3. Про затвердження Положення про штаб з ліквідації надзвичайних ситуацій та Видів оперативно-

References

1. Law of Ukraine dated October 2, 2012 No. 5403 of the UI "Civil Protection Code of Ukraine". Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
2. On the approval of the General Regulation on the special Government Commission for the elimination of man-made and natural emergencies and the General Regulation on the special commission for the elimination of man-made and natural emergencies at the regional, local and object level: Resolution of the CMU dated 14.06.2002 No. 843. Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/843-2002-%D0%BF#Text>
3. On the approval of the Regulations on the Headquarters for the Elimination of Emergency Situations and Types of Operational-Technical and Reporting Documentation of the Headquarters for the Elimination of the Consequences of an Emergency: Order of the Ministry of Internal

- технічної і звітної документації штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації: Наказ МВС України від 26.12.2014 № 1406. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-15#Text>
4. Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж: Наказ МВС України від 10.07.2018 № 340. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0801-18#Text>
5. Про організацію роботи штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та забезпечення його готовності: Наказ ДСНС України від 16.03.2015 № 149 (з основної діяльності). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0149388-15#Text>
6. Публічний звіт Голови ДСНС про результати діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій у 2020 році. URL: <https://idundcz.dsns.gov.ua/ua/Na-dopomogu-vikladachu.html>
7. Андриєнко, М. В., Борис, О. П. Реформування державної служби з надзвичайних ситуацій України. Науковий вісник: Державне управління, 2020. № 1(3) С. 8-19. URL: <https://nvdu.undicz.org.ua/index.php/nvdu/article/view/28>
8. Терентьева А. Дослідженість проблеми стандартизації прийняття управлінських рішень в умовах надзвичайних ситуацій. Науковий вісник: Державне управління, 2020. № 1(3), С. 340-355. URL: <https://nvdu.undicz.org.ua/index.php/nvdu/article/view/116>
- Affairs of Ukraine dated 12.26.2014 No. 1406. Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-15#Text>
4. On approval of the Statute of actions in emergency situations of management bodies and units of the Operational and Rescue Service of Civil Protection and the Statute of Actions of management bodies and units of the Operational and Rescue Service of Civil Protection during firefighting: Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated July 10, 2018 No. 340. Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0801-18#Text>
5. On organizing the work of the headquarters to eliminate the consequences of an emergency situation and ensure its readiness: Order of the State Emergency Service of Ukraine dated March 16, 2015 No. 149 (on the main activity). Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0149388-15#Text>
6. Public report of the Head of the Emergency Situations Service on the results of the State Emergency Service of Ukraine in 2020. Available from : <https://idundcz.dsns.gov.ua/ua/Na-dopomogu-vikladachu.html>
7. Andrienko M., Borys O. (2020). Reforming the State Service for Emergency Situations of Ukraine No. 1(3): Scientific Bulletin: State Administration, p. 8-19. Available from : <https://nvdu.undicz.org.ua/index.php/nvdu/article/view/28>
8. Belikova K., Kravchenko Yu., Poteryaiko S., Marchenko O. (2020) Organization of interaction between management bodies in emergency situations: *legal, organizational and economic aspects*, *Scientific Bulletin: State Administration*, No. 4(6), p. 6-29. Available from : <https://nvdu.undicz.org.ua/index.php/nvdu/article/view/116>
9. Belikova K., Kravchenko, Yu., Poteryaiko, S., Marchenko, O. (2020). Organization of interaction between management bodies in emergency situations: legal, organizational and economic aspects. *Scientific Bulletin: State Administration*. No. 4(6), p. 6-29. [https://doi.org/10.32689/2618-0065-2020-4\(6\)-6-29](https://doi.org/10.32689/2618-0065-2020-4(6)-6-29)
10. Kotsiuruba, V., Dachkovskiy, V., & Kurtseitov, T.

9. Белікова К., Організація взаємодії між органами управління у надзвичайних ситуаціях: правовий, організаційний та економічний аспекти / К. Белікова, Ю. Кравченко, С. Потеряйко, О. Марченко // Науковий вісник: Державне управління. 2020. № 4(6), С. 6-29. [https://doi.org/10.32689/2618-0065-2020-4\(6\)-6-29](https://doi.org/10.32689/2618-0065-2020-4(6)-6-29)
10. Kotsiuruba, V., Dachkovskiy, V., & Kurtseitov, T. (2021). The model of the organizational and technical weapons and military equipment recovery system. *Journal of Scientific Papers "Social Development and Security"*, 11(6), 194-208. <https://doi.org/10.33445/sds.2021.11.6.15>
11. Дачковський В.О., Гаврилюк, І.Ю., Мацько, О.Й. Концептуальні основи управління потоками в системі логістичного забезпечення Збройних Сил України. Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони, – 2019. – № 1(34). С. 37-44. URL: https://www.researchgate.net/publication/337451653_Konceptualni_osnovi_upravlinna_potokami_v_sistemi_logisticnogo_zabezpecenna_Zbrojnih_Sil_Ukraini
- (2021). The model of the organizational and technical weapons and military equipment recovery system. *Journal of Scientific Papers "Social Development and Security"*, 11(6), 194-208. <https://doi.org/10.33445/sds.2021.11.6.15>
11. Dachkovskiy V., Havryliuk I., Matsko O. (2019) Conceptual basis of flow management in the system of logistic support of the armed forces of Ukraine. *Modern Information Technologies in the Sphere of Security and Defence*. № 1(34) С. 37-44. Available from : https://www.researchgate.net/publication/337451653_Konceptualni_osnovi_upravlinna_potokami_v_sistemi_logisticnogo_zabezpecenna_Zbrojnih_Sil_Ukraini